

Deum impellet, et gratiam bene agendi et sancte vivendi impetret. Servi orent : Mitte nobis bonos dominos : domini : Mitte nobis bonos servos : filii : Mitte nobis bonos parentes : parentes : Mitte nobis bonos filios : cives : Mitte bonum magistratum : magistratus : Da nobis bonos cives : pauperes pro divitibus, sani pro infirmis, securi pro periclitantibus, etc. Denique, ut omnes faciant suum officium velut boni Christiani. Hoc est quod S. Jacobus, cap. V. scribit : *Orate pro invicem ut salvemini*. Idem insinuavit Christus, quando tradens formulam orandi, præscripsit orantibus pluralem numerum ; ut communem patrem appellemus dicendo : *Pater noster*, communem panem petamus, communem debitorum remissionem, communem præsertionem in tentationibus et liberationem a malo.

Ratio est primo, quia sic juvat alter alterum, ut qui propria oratione nihil impetrare potest, quia forte male et tepide, aut existens in peccato orat, adjuvetur oratione aliena, sicut equi juncti currui, se mutuo sublevant ac promovent. Sic messorum et operarii, quorum alii aliis melius norunt artem metendi et struendi, vel alius alio fortior est, dum mutuam sibi impendunt operam, facile perficiunt opus. Quam ob causam Salomon cadendis pro structura templi lignis de Libano, junxit servos suos cum servis Hiram Sidoniis, ut horum arte et industria adjuvaretur illorum imperitia : *Servi mei sint cum servis tuis*, inquit, *scis enim quomodo non est in populo meo vir, qui noverit ligna cædere sicut Sidonii*, III. Reg. V. Simili igitur modo, dum unus pro seipso nescit bene orare, adjuvabitur oratione alterius, qui multum potest orando ; quam rationem addit ibidem S. Jacobus, cum ait : *Multum enim valet deprecatio justi assidue*.

Secundo, quia sic non solum oratur ; sed etiam exercetur charitas erga proximum. Unde S. Gregorius, lib. V. epist. c. XIX. « Preces enim nostræ, ait, celerius in Dominicæ pietatis aurem sublevantur, quanto eas vicissim pro nobis fusas charitatis ardor exacuit : » et alibi : « Libentius sacrificium orationis suscipitur, cum in conspectu misericordis judicis proximi dilectione conditur, » auctor vero imperf. homil. XIV. in Matth. « Pater noster, inquit, dixit : Non meus ; pro se enim orare naturæ est : pro altero autem charitas fraterna hortatur. Dulcior est autem ante Deum oratio, non quam necessitas Deo transmittit, sed quam charitas fraternitatis commendat. » Denique, quia : « Ita magna remuneratio est, inquit S. Ambrosius, lib. de Cain. c. IX. ut orationibus

singulorum acquirantur singulis totius plebis suffragia : » Et S. Gregorius, lib. I. epist. XXIV. Deus nos vobis, ait, per orationis opem conjungimus, quasi ambulantes per lubricum, vicissim nobis manum tenemus : fitque ex magna provisione charitatis, ut eo singulorum robustius charitas perfigatur, quo in alterutrum alter innititur. »

V. Operarii messis et vindemiæ, quam præstolamur hac æstate. Pro his mittendis rogare aliud non est, quam orare illud Dominicum : *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Ubi enim panis hic in agris non est, ibi nec messorum erunt : et si messorum desint, sive ob tumultus bellicos, sive ex aliis causis, ibi nec pane agri frui possumus. Certe panis iste multa sustinet pericula, pruinae, siccitatis, grandinis, æruginis, hostilitatis ; jure igitur merito petere eum jubemur, et quotidie quidem ; quia dicimus *quotidianum* ; cum quotidiana etiam sint pericula. Tametsi vero Deus novit panem nobis ita esse necessarium, ut sine eo vivere non possimus, adeoque nec servare ipsi ; vult tamen a nobis eum precibus impetrari, ut cum merito obtineamus, et possimus vere appellare panem nostrum, quasi nostro labore partum. Balearici funditores sunt supra cæteros insignes, ut qui tres fundas circa caput gestant ad omnimodam jaculorum emissionem ; qui neque puerulis panem alia conditione dare solent, quam funda ab ipsis dejectum, Strab. lib. III. Hunc in modum Deus, ut bene et sedulo precandi artem perdiscamus, panem non vult dare, nisi quem jaculo orationis de cælo quasi dejecerimus. Bonus ille Isaac dilexisset dicitur filium Esau, quasi præ altero Jacobo, Genes. XXV. Mirum certe hoc ; cum Esau, ut pilosus et horridus, ita quoque asper et ferus esset moribus : e contra Jacob, ut lævis corpore, ita moribus placidus et amabilis. Causa refertur ibi, quia Esau venator erat, de cujus venatione comedebat Isaac. Habebat is domi suæ pecora innumera, ea tamen ipsa non ita sapiebant, uti caro ferina. Nimirum hæc industria et labore paratur : domestica vero absque labore, mera pecorum fecunditate habetur. Certe etiam Jacob arcu demum uti cœpit, et pluris æstimavit prædium, quod acquisivit gladio et arcu suo, quam quod pecunia prius emerat, ideoque illud velut rem præ cæteris charam legavit suo Josepho, Genes. XLVIII. Panis ergo quem orationis sagittis comparamus, quasi caro ferina, Deo gratior et sapidior : panis vero, quem omnino gratis sine nostris precibus dat, quasi caro domestica est. Itaque oratio nostra Dei oblectatio, Dei quasi

cibus dulcis et optatus est ; quo ipsum etiam pascimus, dum humili et ferventi oratione pasci ab eo petimus. Tales venatores amat Deus, qui industria orationis cibum sibi parant. Illos amat paterfamilias, qui panem otiose non comedunt : otiosos vero odit et expellit, uti apes fucos, qui mel quidem vorant, sed pro eo conficiendo nihil laborant.

CONCIO IV.

IN PROCESSIONIBUS QUÆ CAVENDA.

I. Non portandus saccus negotiationum. — II. Non pera comessationum. — III. Non calcamenta superbi vestitus. — IV. Nemo in via salutandus per confabulationem. — V. Eundem sicut oves eunt.

THEMA.

Nolite portare sacculum, neque peram, neque calcamenta, et neminem per viam salutaveritis. Luc. X.

Non multum aberrabo, auditores, si nostræ processiois, quam hodie institimus, exemplar dicam fuisse illam, quam in hodierno evangelio præscribit Salvator noster, suis septuaginta duobus discipulis. Pertransiturus benefaciendo oppida et castella Judææ, præmisit illos septuaginta duos binos et binos, ut prædicarent evangelium et infirmos curarent, ipsi denique mox secuturo viam præpararent, quo facilius Judæi ipsum reciperent velut suum Messiam, ab eoque plenam fidem, peccatorum remissionem et gratiam acciperent. Nos enim de ecclesia nostra in vicinum oppidum vel pagum bini et bini, vel terni et terni, in forma processiois egredimur, quasi a Christo summo pastore nostro missi, ut non quidem lingua, sed modestia, silentio, gravitate, oratione totiusque corporis religiosa compositione alios ædificando, evangelium prædicemus : qua ratione S. Franciscus vadens cum fratribus suis, etiam illitteratis, per urbis compita, fertur eis dixisse : *Eamus prædicatum* ; non lingua, sed modestia. Deinde, ut liberali nostra manu sanemus eos, qui passim in via occurrunt nobis, pauperes, fractos, ulcerosos, miseros, non exiguo numero : sicque ipsi viam quodammodo paremus, velut mox secuturo et hunc in locum venturo, sub missæ sacrificio. Quæ cum ita sint, nos etiam videntur tangere leges illæ, quas in hodierno evangelio Dominus præscripsit suis discipulis, ut nos ipsis conformemur ; quas nunc audiamus.

I. *Nolite portare sacculum*, Græce, *marsupium seu crumenam*. Portant secum sacculum qui ob negotiationem vadunt peregrinatum ; deinde, qui terrena solum, non cælestia bona petunt veniunt, quo nimirum sacculum et crumenam impleant. Male a Christo exceptus fuit, qui ob talem causam ipsum rogavit : *Magister dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem*. Audiit enim : *Homo, quis me constituit judicem aut divisorem super vos ?* Luc. XII. Loquitur quasi ad ignotum, dum *hominem* appellat, q. d. non novi te, in hoc postulato, non enim propter temporalia veni in hunc mundum, qui nec pedem unum propterea moverem. Pessime etiam exceptus fuit Adonias a Salomone, quando ab eo petiit sibi dari Sunamitidem in matrimonium, cogitans per hoc, uti Salomon subfocet, regnum Salomonis trahere ad se ; supplicium enim mortis incurrit, III. Reg. II. Terrenæ namque divitiæ, honores et commoditates plus plerumque obsunt, quam prosint ; unde Dei iram potius merentur quam benevolentiam, si primario et per se petantur ; fitque oratio talium in peccatum. Gravissimam plagam accepere Hebræi, quando ad arcæ præsidium confugerunt ob temporalia tantum commoda sua, I. Reg. IV. Pari modo Christiani sæpe nihil impetrant, sed gravius interdum puniuntur quando in tribulatione instituunt processiones cum sancta eucharistia et ss. reliquiis ; quia Deus : « Scit illos pro evasione et cessatione periculorum corporalium deprecari, non ex recta radice, hoc est, non ex charitate neque sincera intentione ; sed ex amore carnali, quo diligunt vitam præsentem ac prospera ejus : sicque oratio eorum fit in peccatum, et indignationem provocat deitatis etc. » ait Dionysius Carthus. in eum locum, art. X. myst. interpret.

II. *Neque peram* ; ad panem videlicet et alios cibos in ea gestandos. Non intendo prohibere in longiore præsertim peregrinatione necessarium commeatum ; sed superfluum, et comessationes computationesque, quæ quandoque instituuntur majori luxu et intemperantia, quam decet. Quando cum Deo loqui et agere volumus, spiritumque nostrum in oratione pascere, caro interim jejunare, non saginari debet. Quemadmodum enim vellus Gedeonis siccum et aridum mansit, quando area circumjacens rore perfusa fuit, et vicissim rore conspersum quando area remansit sicca, Judic. VI. simili modo si animam consolationis gratiæque cælestis rore perfundi in oratione desideramus, carnis terra, ne voluptatibus diffuat, jejunio et abstinentia coercenda est : quæ si cibo et potu impleatur, pera-

rida remanebit anima, omnique devotione destituta. Et sane absurdissimum est planeque Epicureum, eo tempore velle ventrem saginare, quo affligendus est poenitentia, ac mens reficienda; id quod exprobrat Hebræis Isaias, cap. XXII. dicens: *Vocabit Dominus Deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum, ad calvitium et ad cingulum sacci: et ecce gaudium et lætitia, occidere vitulos et jugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum.* Quid verbo ad hoc Deus? *Et revelata est, inquit, in auribus meis vox Domini exercituum: Si dimittetur iniquitas hæc vobis, donec moriamini, dicit Dominus Deus exercituum!* q. d. juro, quod non dimittetur vobis. Quid hac comminatione terribilius? Senserunt eam Hebræi, quando ad montem Sinai legem Dei sibi promulgandam expectantes, sederunt manducare et bibere, necnon circa vitulum ludere. Jussit enim occidi reos, et cæsi sunt viginti tres millia ex eis; necdum tamen placatus Deus addidit: *Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum.* Neque iram hanc avertit Moysis precatio, sed percussit insuper Deus populum nova plaga, quam pestem fuisse existimat Abulensis episcopus, Alphonsus Tostatatus, in eum locum.

III. *Neque calceamenta;* superflua videlicet et quæ totum pedem tegunt, ac nitidiora. Qui in supplicationibus incedunt splendorem vestium et ornamenta sibi deponenda sciunt; si Deum sibi placare et postulata impetrare volunt. Legimus enim Deum a Moysæ rogatum, ut dimitteret populo peccatum in vituli cultu admissum, præcepisse prius populo, festivis induto vestibus: *Jam nunc depone ornatum tuum, ut sciam quid faciam tibi,* Exod. XXXIII. quasi hæc ornatus depositio necessaria sit ad placandum Deum, et prima dispositio. Quis enim homini superbo misericordiam velit impendere? Hinc Thecuitis illa, ut gratiam a Davide impetraret, lugubrem induit habitum, quo regem ad commiserationem flecteret, II. Reg. XIV. Quare Concilium Moguntinum, can. XXXIV. præcepit ut Christiani supplicationes comitentur: *Non equitando, nec pretiosis induti vestibus.* Decet enim subditum arma illa deponere, quibus contra dominum suum militavit, si veniam obtinere velit. Vestium luxus arma non postrema sunt, quibus Deus impugnatur. Quare sæpe viri etiam primarii in processionibus pro publica necessitate institutis, plane discalceati et nudis pedibus incedere non erubuerunt, uti Theodosius junior imper. Constantinopoli in processione instituta ob frequentes terræ motus, apud Niceph. lib. XIV. cap. XLVI. Leo papa decimus Romæ in

publica supplicatione, cum Ecclesia a Turcis infestaretur, teste Jovio, Leone X. lib. IV. indicta anno 1517. ad Sanctam Mariam super Mineram, discalceatus incessit; uti et Sanctus Carolus Borromæus cardinalis et archiepiscopus Mediolani in processione, pestis causa peracta, ut in ejus vita. De S. Elisabetha Thuringiæ principe scribit auctor vitæ, lib. III. cap. XI. «In diebus rogationum, cum quidam contra sanctorum decreta facientes, pretiosis et delicatis vestibus decorantur, ipsa princeps regis filia laneis induta, nudis pedibus processionem crucis et sanctorum reliquias devotissime sequebatur.» Qua ratione effecerunt ut ipsorum preces cælum penetrarent; quia: *Oratio humiliantis se nubes penetrabit,* Ecclesiastici XXXV. Quid causæ est, quod David dixerit de Jonatha: *Sagitta Jonathæ nunquam rediit retrorsum,* hoc est, nunquam abiit in vanum, quin transfigeret scopum; nisi quia Jonathas adeo fortiter arcum tendere solebat, ut semper penetraret? II. Reg. I. Quo magis ergo chordam traxit deorsum, eo altius evolarunt et fortius penetrarunt ejus sagittæ. Pari modo nos, quo magis nos deprimimus, dum oramus, eo potentior evadet nostra oratio, et penetrabit nubes, imo ipsum Dei cor.

IV. *Neminem per viam salutaveritis.* Phrasi Hebræa vult dicere: Ne divertatis ad privatas salutationes et familiares prolixasque colloquutiones; sed omnem vanam confabulationem, ac moram præcindite, ut ibi explicat Cornelius a Lapide. Cavendæ etiam sunt in ss. processionibus salutationes tales, profanæ, inquam, confabulationes, risus, cachinni. Et sane, si apostolis ad prædicandum evangelium missis salutationes illas Dominus prohibuit, quo jure dum precati in-cumbimus, licebit nobis, Deo relicto, convertere sermonem ad nugas, jocos, risus, res profanas? Achæos laudat Homerus, Iliad III. quod ad prælium procederent magno cum silentio: *Conspiratuque tacito nitibundi pugnam indispicere, ut loquitur Gellius, lib. I. cap. XI.* vituperat e contra Trojanos, qui loquuntur, et grum instar confabulationibus mutuis perstreperant, atqui nos in processionibus ad spirituale bellum egredimur, expugnaturi Dei cor: id vero in multiloquio non efficiemus; quia Dominus monet: *Orantes nolite multum loqui, sicut ethnici,* Matth. VI. nugacia scilicet et stulta, licet ad orationem tendant; quanto minus ergo miscenda ludicra et profana? Josue etiam in Jerichuntinis circa urbem processionibus dejecturus urbis muros, strictissimum induxit populæ silentium: *Non clamabitis, inquit, nec audietur vox vestra,*

neque ullus sermo ex ore vestro egredietur, donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate et vociferamini, Jos. VI. Et observatum est hoc ab omni populo. Quid aliud quærimus nos per nostras processiones, quam dejicere muros et impedimenta cæli, ut id occupemus? Frænemus ergo interea linguam nostram, donec veniat dies illa optata, in qua, occupato cælo, simul vociferantes triumphum canamus. Judæi si in loco sacro fortes sternerant, proximi eis salutem precari vetabantur, propter loci sanctitatem, ut scribit Hebræorum doctor Rambam, lib. I. Jad. hal. III. in cap. IV. Magis multo nos movere et modestiæ ac silentii admonere debent hi dies sacri, communi omnium supplicationi et compunctioni destinati; de quibus Sanctus Augustinus, in vig. ascensionis, serm. CLXXIII. de temp. ita concionari incipit: «Scire debemus et intelligere, fratres charissimi, quia dies compunctionis et poenitentiae celebramus, et ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minus cauto et congruo cachinno dissolvi, timentes illud quod Dominus in evangelio dixit: *Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis et flebitis.*» Denique, non solum istæ levitates, semper ex se malæ, deponendæ sunt eo tempore; sed etiam profana alia, cæteroqui non illicita studia, quo sensu intelligit verba illa Christi: *Neminem salutaveritis,* S. Ambrosius in eum locum Luc. X. Ergo et hic, inquit, non salutationis officium aufertur; sed obstaculum impediendæ devotionis aboletur; ut quando divina mandantur, paulisper sequestratur humana.

V. *Ece ego mitto vos sicut agnos inter lupos:* ergo sicut oves ire debemus in processione, et quomodo pergunt oves? Primo, gressu recto et simplici, quo ducantur a pastore: sic eundem in processione, ea intentione, quæ proponitur a pastore, ad exorandum Deum pro hac vel illa necessitate: non ut recreemur vel exspatiemur, non ex mera consuetudine, non ob luerum aliquod aut negotia sæcularia. Propterea non frustra notatur Ps. CXLIV. *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate.* Vulpes gressu ficto incedunt,

fingunt se hac ire, et alio intendunt, ac repente illuc saltant. Non sit talis noster incessus, non sit fictus, neque duplex: sed invocemus *in veritate,* quærentes spiritualia, non carnalia bona, non labiis dolosis, sed ore simul et corde orantes.

Secundo, oves dum ambulant, non circumspiciunt, sed ad viam dumtaxat suam vultum et oculos convertunt. Pari modo ambulant, qui cum processione eunt, ne a Sapiente stultitiæ arguantur, qui Prov. XVII. ait: *In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ,* q. d. ex incessu sapientis modesto, et composito elucet imago hominis sapientis: uti vice versa ex facie vagi, curiosi, levis, imago stulti qui seipsum nesciat, nec ad se attendat.

Tertio, oves dum ad pasqua pergunt, crebros interim balatus edunt. Ita decet Christianos in processione piis fundere preces, saltem breves et jaculatorias, quibus animum subinde elevent ad Deum: vel si colloqui, submissa tamen voce, velint, de rebus tantum piis, non de profanis loqui; quod etiam orationis vim habet. Monet enim Dominus, Luc. XXI. *Vigilate omni tempore orantes:* et apostolus, I. ad Thessal. V. *Sine intermissione orate,* h. e. sedulo, perseveranter, assidue, quantum per alia negotia licet, uti sane licet in processione. Nunquam cesset oratio, quia nusquam deest tentatio.

Quarto denique, si audiri a Deo volumus, sicut agni accedere ad eum debemus, non sicut lupi: non ut nocentes, sed ut innocentes: *Cum multiplicaveritis orationem,* ait Dominus, Isa. I. *non exaudiam: manus enim vestræ sanguine plene sunt,* q. d. lupi estis, non agni. Agnorum sacrificio Deus placatus est ab Abel, quia velut agnus sacrificium illud obtulerat; non est placatus sacrificio frugum a Cain, quia lupus erat, sanguini insidiatus. Elephantes etiam irati, objecta sibi ovicula iram deponunt et mansuescunt, referente Pierio, l. II. hierogl. Quare si nos Deum nobis iratum reconciliare volumus, velut agni, culpa carentes, compareamus in conspectu ejus.